

university of
 groningen

ONBEKEND MAAKT ONBEMIND

DE INVLOED VAN HET ERVAREN AANDEEL ETNISCHE MINDERHEDEN
IN EEN BUURT OP HET HEBBEN VAN VRIENDEN MET EEN
BUITENLANDSE AFKOMST

9 AUGUSTUS 2024

Bachelorwerkstuk 2024
Maaïke Douma S3352277
m.douma.3@student.rug.nl
Vraagstelling: JN1
Begeleider: Jaap Nieuwenhuis
Tweede lezer: René Veenstra

Abstract

Er is veel onduidelijkheid in het wetenschappelijk debat of interetnisch contact leidt tot meer acceptatie en tolerantie, of dat meer contact juist leidt tot minder acceptatie en tolerantie.

Dit onderzoek richt zich op een mogelijk verband tussen het aandeel ervaren etnische minderheden in de buurt en het aantal vrienden van buitenlandse afkomst die iemand heeft. De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt: *“Wat is de invloed van het ervaren te wonen in een buurt met veel etnische minderheden op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst? Wat is de rol van iemands mening over etnische minderheden?”*. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van data afkomstig van het LISS panel (N=1769). Voor dit onderzoek zijn alleen autochtone Nederlanders meegenomen. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is er een hiërarchische logistische regressieanalyse en een lineaire regressieanalyse om een mediatie-effect te beoordelen uitgevoerd.

De resultaten uit dit onderzoek laten zien dat een hoe hoger mensen het aandeel etnische minderheden in hun buurt ervaren, des te meer vrienden met buitenlandse afkomst zij hebben. De mening over etnische minderheden heeft echter geen mediërend effect en is dus geen alternatieve verklaring voor het verband tussen het aandeel ervaren etnische minderheden in de buurt en het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst. Om interetnische vriendschappen te bevorderen is het op basis van dit onderzoek aan te raden om de sociale cohesie in buurten te bevorderen.

Inhoudsopgave

Abstract	2
1. Inleiding	4
2. Theoretisch kader	7
2.1. <i>Onderzoeksmodel</i>	7
2.2. <i>Theorie</i>	8
2.3. <i>Controlevariabelen</i>	12
3. Methoden	13
3.1 <i>Dataset en steekproef</i>	13
3.2. <i>Bewerkingen</i>	14
3.3. <i>Operationalisaties</i>	15
3.3.1. <i>Centrale variabelen</i>	15
3.3.2 <i>Controlevariabelen</i>	17
3.4. <i>Analyse-opzet</i>	17
4. Resultaten	18
4.1. <i>Beschrijvende statistieken</i>	18
4.1.1. <i>Univariate statistieken</i>	18
4.1.2. <i>Bivariate statistieken</i>	20
4.2.1. <i>Hypothesetoetsing</i>	24
4.2.2. <i>Modevaluatie</i>	26
5. Conclusie en discussie	31
5.1. <i>Conclusie</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
5.2. <i>Discussie</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
Literatuurlijst	36
Bijlage 1: Operationalisaties.	39
Bijlage 2: Bivariate- en multivariate analyses.	57
Bijlage 3	66

1. Inleiding

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is bijna 15 procent van de Nederlandse bevolking in het buitenland geboren en daarnaast heeft 12 procent van de bevolking ten minste één ouder die in het buitenland is geboren (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2023). Nederland is dus een land met veel diversiteit. Dit betekent dat er veel mensen van verschillende culturen, geloofsovertuigingen en achtergronden met elkaar samenleven. Deze diversiteit kan voordelen met zich meebrengen, zoals de mogelijkheid om te leren over verschillende culturen, het opbouwen van vertrouwen tussen mensen van verschillende culturen en het verminderen van intolerantie (Putnam, 2000). Toch roept de toenemende diversiteit in Nederland er ook vragen op, hoe zorgen we ervoor dat de diverse bevolking in Nederland met elkaar overweg kan? Zorgt deze diverse samenleving ervoor dat we dichter naar elkaar toe groeien, of zorgt dit er juist voor dat we steeds verder van elkaar af komen te staan?

In dit onderzoek wordt specifiek gefocust op de invloed van het ervaren aandeel etnische minderheden in de buurt op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst. In buurten wonen mensen relatief dicht op elkaar, waarin zij gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de veiligheid en het prettig kunnen samenleven. Doordat zij moeten samenwerken om de buurt een fijne leefomgeving te maken is het mogelijk dat burgers hierdoor dichter naar elkaar toe groeien, waardoor zij meer openstaan voor andere culturen en het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst. Dit idee sluit aan bij de contacthypothese van Allport (1954), die stelt dat contact met mensen van een andere groep kan leiden tot meer acceptatie en minder intolerantie voor deze groep. Volgens deze theorie moet aan vier voorwaarden worden voldaan om succesvol interetnisch contact te hebben: 1) de groepen moeten ongeveer

dezelfde status hebben, 2) mensen moeten gemeenschappelijke doelen hebben, 3) de groepen moeten willen en kunnen samenwerken, en 4) het contact moet ondersteund worden door autoriteiten met sancties en/of steun. Deze voorwaarden kunnen zich in een buurt voordoen, waardoor mensen meer positieve interacties met mensen in hun buurt hebben. Dit leidt er vervolgens toe dat er minder vooroordelen zijn naar mensen van een andere groep en dat mensen sneller geneigd zijn om bevriend te worden met vrienden van een buitenlandse afkomst.

Het tegenovergestelde kan zich echter ook voordoen; wanneer mensen in een buurt meer etnische minderheden in hun buurt waarnemen, zou dit juist kunnen leiden tot minder positieve interacties en verminderde bereidheid om vriendschappen te sluiten met mensen van buitenlandse afkomst. Dit kan vanuit twee verschillende theoretische perspectieven worden bekeken. Volgens de *social identity theory* leidt meer contact juist tot meer vooroordelen tegenover mensen van een andere afkomst (Tajfel, 1974). Dit komt voornamelijk door het proces van sociale vergelijking, waarbij mensen uit dezelfde sociale groep zich gaan vergelijken met mensen uit een andere sociale groep, wat kan leiden tot de ontwikkeling van vooroordelen over de andere groep. Dit zou ertoe kunnen leiden dat mensen die in een buurt veel etnische minderheden ervaren juist minder snel geneigd zijn om vriendschappen aan te gaan met mensen van een buitenlandse afkomst. Een ander perspectief waaruit dit bekeken kan worden is vanuit de *realistic conflict theory* van Sherif (1969). Deze theorie stelt doordat mensen met elkaar in strijd zijn om verschillende middelen (zoals banen, woningen of andere voorzieningen), zij een andere groep als competitie gaan zien. Deze competitiestrijd leidt vervolgens tot minder tolerantie en minder interetnisch contact, waardoor mensen minder snel geneigd zijn om bevriend te worden met mensen van een buitenlandse afkomst.

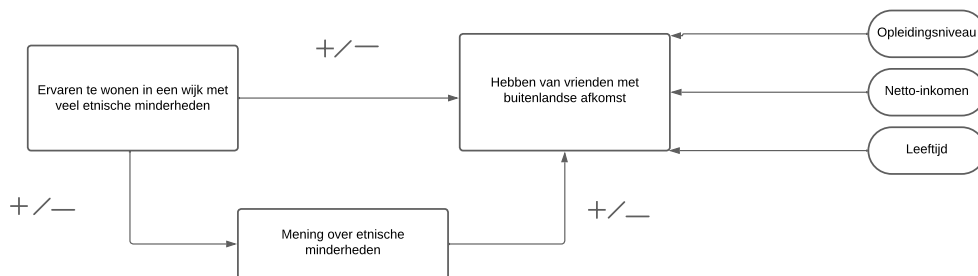
De mening over etnische minderheden wordt eveneens meegenomen in dit onderzoek. De verwachting is dat de relatie tussen het ervaren aandeel etnische minderheden in de buurt en het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst gedeeltelijk verklaard wordt door de mening over etnische minderheden. Dit is belangrijk om te onderzoeken omdat het ervaren aandeel etnische minderheden in de buurt mogelijk invloed uitoefent op de mening over etnische minderheden. Onderzoek heeft aangetoond dat autochtone Nederlanders die in een gemengde wijk wonen, met 10%-25% etnische minderheden, een positiever beeld hebben over etnische minderheden (Gijsberts et al., 2010). Dit beeld van etnische minderheden kan vervolgens invloed uitoefenen op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst. Dit mechanisme biedt mogelijk inzicht in hoe het ervaren aandeel etnische minderheden in de buurt bijdraagt aan het wel of niet hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst.

Het doel van dit onderzoek is om bij te dragen aan het wetenschappelijk debat omtrent de tegengestelde theorieën over interetnisch contact in de buurt. Daarbij zal de volgende onderzoeksvraag beantwoord worden: *“Wat is de invloed van het ervaren te wonen in een buurt met veel etnische minderheden op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst? Wat is de rol van de mening over etnische minderheden?”*

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden wordt gebruik gemaakt van data uit het LISS (Longitudinal Internet studies for the Social Sciences). In het theoretisch kader zal de theorie verder onderbouwd worden. Vervolgens worden de methoden besproken en daarna de resultaten. Afsluitend volgen de conclusie en discussie van dit onderzoek.

2. Theoretisch kader

2.1. Onderzoeksmodel

Figuur 1: Grafische weergave van het onderzoeksmodel.

In bovenstaande figuur 1 zijn de concepten van dit onderzoek schematisch uitgewerkt. Figuur 1 laat zien dat het ervaren te wonen in een wijk met veel etnische minderheden invloed uitoefent op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst en dat de mediator mening over etnisch minderheden gedeeltelijk dit effect verklaart. In de paragrafen hieronder zal dit verder onderbouwd worden met theorie en zullen de hypothesen van dit onderzoek weergegeven worden.

2.2. Theorie

Om te kunnen verklaren dat mensen meer buitenlandse vrienden hebben als ze in een buurt wonen met veel etnische minderheden, kan gebruik gemaakt worden van de sociale contacthypothese van Allport (1954). Deze theorie beschrijft dat veelvuldige interactie tussen leden van verschillende groepen ervoor kan zorgen dat er minder voorkeur gaat bestaan voor de leden van de eigen groep en mensen uit verschillende groepen meer positieve interacties met elkaar hebben. Dit geldt echter alleen voor het hebben van positieve interacties, wat zorgt voor wederzijds begrip. Volgens Allport (1954) zijn er vier voorwaarden nodig om positief contact tussen verschillende groepen tot stand te brengen. De vier condities zijn: de groepen moeten ongeveer dezelfde status hebben, gemeenschappelijke doelen hebben, de groepen moeten kunnen en willen samenwerken en het contact moet ondersteund worden door autoriteiten met sancties of steun. Als er aan deze vier condities is voldaan dan leidt interetnisch contact tot minder vooroordelen naar de andere groep volgens Allport (1954).

De eerste voorwaarde van Allport (1954) is dat de groepen dezelfde status moeten hebben. Het hebben van een ongeveer dezelfde status betekent dat er geen sprake mag zijn van een hiërarchische structuur in het contact. Bij burens is hier geen sprake van; er is geen sprake van iemand uit een hogere positie die kan vertellen wat de ander zou moeten doen, zoals bijvoorbeeld in een bedrijf. Buren hebben allemaal dezelfde status, ze zijn buurtbewoners. De tweede voorwaarde is dat mensen gemeenschappelijke doelen moeten hebben. In een buurt zijn gemeenschappelijke doelen bijvoorbeeld zich veilig voelen in de buurt en geen overlast ervaren. Als mensen in een wijk met veel etnische minderheden samen met hun burens werken om overlast te voorkomen dan bereiken zij samen een

gemeenschappelijk doel. Doordat zij samen met burens samenwerken aan dit gemeenschappelijke doel beginnen zij elkaar meer te respecteren en leren mensen over elkaars normen en waarden, zo kan dit leiden tot meer positieve interacties tussen mensen. De derde voorwaarde is dat groepen moeten en willen samenwerken met elkaar, zonder concurrentie; burens moeten met elkaar samenwerken om de wijk een prettige plek te houden om te wonen. Dit sluit aan bij het samenwerken aan een gemeenschappelijk doel zoals hierboven is besproken. De laatste voorwaarde is dat het contact ondersteund moet worden door autoriteiten met sancties of steun. In de buurt kan hier gedacht worden aan het hebben van een buurthuis waar gestimuleerd wordt dat mensen van een verschillende afkomst met elkaar in contact komen voor een kop koffie.

Deze mechanismen die leiden tot minder vooroordelen naar mensen uit andere groepen is uitgewerkt door Pettigrew (1998). Pettigrew (1998) stelde dat als mensen van verschillende groepen meer contact met elkaar hebben, dat er vier processen van verandering plaatsvinden: het leren van de andere groep, verandering van gedrag, het verkrijgen van vriendschappen en meer waardering voor de eigen groep. Als mensen meer met elkaar omgaan dan leren zij van elkaars normen en waarden, waardoor zij minder vooroordelen hebben en meer open staan voor positieve interacties met mensen van een andere afkomst. Uit onderzoek is gebleken dat wanneer mensen in een buurt wonen met een hoger aandeel etnische minderheden, zij meer positieve interacties hebben met mensen van een buitenlandse afkomst (Savelkoul et al., 2017). Het toenemen van positieve interacties leidt vervolgens weer tot meer empathie. Hierdoor zullen mensen sneller bevriend worden met mensen van een andere afkomst. Hieruit volgt dan ook de eerste hypothese (1a): *Hoe hoger*

iemand het aandeel minderheden in zijn buurt inschat, des te meer vrienden met een buitenlandse afkomst hij of zij zal hebben.

Er kan juist ook gesteld worden dat mensen minder vrienden van buitenlandse afkomst hebben als ze in een buurt wonen met veel etnische minderheden. Dit kan door gebruik te maken van twee complementaire theorieën: de *social identity theory* van Tajfel (1974) en de *realistic conflict theory* van Sherif (1969). De *social identity theory* stelt dat individuen zich in sociale groepen organiseren op basis van dingen die ze met elkaar gemeen hebben, zoals dezelfde afkomst of bijvoorbeeld religie. Een belangrijk proces in de *social identity theory* is sociale vergelijking, dit betekent dat mensen uit dezelfde sociale groep zich gaan vergelijken met andere sociale groepen. Dit worden in-groups en out-groups genoemd. Als verschillende groepen zich met elkaar gaan vergelijken dan ontstaan er vooroordelen over de andere groepen. Als een individu in een buurt woont met veel etnische minderheden, dan zou dit juist kunnen leiden tot meer vooroordelen naar mensen met een buitenlandse afkomst toe, omdat deze mensen niet tot de in-group behoren.

De *realistic conflict theory* van Sherif (1969) stelt dat wanneer er meer diversiteit is, mensen die diversiteit als bedreiging gaan zien voor hun eigen in-group. Bedreiging kan ontstaan doordat individuen het gevoel hebben dat ze om bepaalde middelen moeten strijden, zoals bijvoorbeeld huisvesting, geld of banen. Uit onderzoek van Scheepers (2002) is gebleken dat wanneer individuen het gevoel hebben dat ze de strijd aan moeten gaan met andere individuen om middelen, zij sneller geneigd zijn om individuen uit een andere groep uit te sluiten. Wanneer mensen dus in een buurt wonen met veel etnische minderheden zullen zij zich sneller bedreigd voelen en minder snel geneigd zijn om vrienden te worden met mensen van een buitenlandse afkomst. Hieruit volgt de tweede hypothese (1b): *Hoe hoger*

iemand het aandeel minderheden in zijn buurt inschat, des te minder vrienden met een buitenlandse afkomst hij of zij zal hebben.

Op basis van de literatuur zijn er dus twee kanten die benadrukt worden. Aan de ene kant wordt gesteld dat wonen in een buurt met veel etnische minderheden juist zal leiden tot het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst omdat er minder vooroordelen zijn, volgens Allport (1954). Aan de andere kant wordt juist gesteld dat het wonen in een buurt met veel etnische minderheden zal leiden tot het hebben van minder vrienden met een buitenlandse afkomst zal leiden tot het hebben van minder vrienden met een buitenlandse afkomst omdat er juist meer vooroordelen zijn, volgens de *social identity theory* van Tajfel (1974) of omdat mensen meer etnische diversiteit als een bedreiging zien volgens de *realistic conflict theory* van Sherif (1969). Om deze reden zijn er twee tegengestelde hypothesen opgesteld (1a & 1b).

In dit onderzoek wordt ook de invloed van de mening over etnische minderheden meegenomen. Als we kijken naar de contact theorie van Allport (1954) dan wordt benadrukt dat wanneer aan de vier voorwaarden is voldaan er positieve interacties tot stand komen tussen verschillende etnische groepen, wat weer leidt tot minder vooroordelen naar mensen van een buitenlandse afkomst. Het hebben van minder vooroordelen leidt dan tot het hebben van een positievere mening over mensen met een buitenlandse afkomst. Mensen die dus in een buurt wonen met veel etnische minderheden hebben meer contact met elkaar, waardoor ze minder vooroordelen hebben en dus een positievere mening over mensen met een buitenlandse afkomst. De positieve mening over etnische minderheden kan dan leiden tot dat mensen sneller geneigd zijn om bevriend te worden met mensen van een buitenlandse afkomst.

Als we kijken naar de *realistic conflict theory* van Sherif (1969) of de *social identity theory* van Tajfel (1974) dan kan het wonen in een buurt met veel etnische minderheden juist leiden tot een negatieve mening over mensen met een buitenlandse afkomst. Dit komt bijvoorbeeld door het idee dat mensen de strijd aan moeten gaan met een andere groep om middelen of dat mensen meer vooroordelen hebben over de andere groep. Deze negatieve mening die mensen opdoen doordat ze in een buurt wonen met veel etnische minderheden leidt dan juist tot het minder snel bevriend worden met mensen van een buitenlandse afkomst. Hieruit volgt de derde hypothese: *Het effect van het ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst wordt gedeeltelijk verklaard door de mening over etnische minderheden.*

2.3. Controlevariabelen

In dit onderzoek worden drie controlevariabelen meegenomen. Deze controlevariabelen zijn: leeftijd, netto-inkomen en opleidingsniveau.

Ten eerste wordt leeftijd meegenomen in dit onderzoek omdat verwacht wordt dat leeftijd een rol speelt op de hoeveelheid vrienden van buitenlandse afkomst die iemand heeft. De verwachting hierbij is dat hoe ouder je bent hoe minder vrienden je van buitenlandse afkomst hebt, dit wordt ondersteund door onderzoek van Plummer et al. (2016).

Sociaaleconomische status (SES) wordt meegenomen in dit onderzoek omdat verwacht wordt dat deze variabele invloed uitoefent op het hebben van vrienden van een buitenlandse afkomst, maar ook op het wonen in een buurt met veel etnische minderheden. Uit onderzoek van Gijsberts & Havekes (2014) blijkt dat sociaaleconomische status invloed uitoefent op de mening die individuen over etnische minderheden hebben, hoe armer de buurt, hoe negatiever de houding ten

opzichte van etnische minderheden. Dit zou dus mogelijk een schijnverband kunnen zijn, vandaar dat sociaaleconomische status wordt meegenomen als controlevariabele. Sociaal-economische status (SES) wordt in dit onderzoek meegenomen als twee controle-variabelen: netto-inkomen en opleidingsniveau. Opleidingsniveau wordt daarnaast ook meegenomen omdat verwacht wordt dat opleidingsniveau ook invloed uitoefent op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst maar ook op het wonen in een buurt met veel etnische minderheden. Uit onderzoek van het CBS (2024) volgt dat autochtone Nederlanders die hoog opgeleid zijn het meest gesegegreerd leven.

3. Methoden

3.1 Dataset en steekproef

De data waarop dit onderzoek is gebaseerd komt uit het LISS panel. Dit panel wordt gebruikt voor allerlei wetenschappelijke- en beleidsgerichte onderzoeken (Centerdata, 2022). Het LISS panel bestaat uit ongeveer 7500 panelleden uit 5000 huishoudens. Deze 5000 huishoudens komen uit het bevolkingsregister van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (Centerdata, 2022). De populatie waar onderzoek naar gedaan wordt bestaat uit mensen van 16 jaar en ouder die in Nederland woonachtig zijn.

Het LISS panel is opgezet om longitudinale data te verzamelen over deze huishoudens. Panelleden vullen elke maand meerdere vragenlijsten in; waarbij de totale invulduur gemiddeld 30 minuten beslaat. Zelfaanmelding is niet mogelijk bij het LISS panel. Deze vragenlijsten hebben verschillende soorten thema's: bijvoorbeeld politieke waarden, religie, gezondheid, maar ook vrijetijdsbesteding (Centerdata, 2022). Deze verschillende vragenlijsten worden samen de LISS core study genoemd (Centerdata, 2022). De verzameling van data van het LISS panel wordt gedaan door

middel van een gestratificeerde steekproef naar huishoudtype, leeftijd en etniciteit zodat de steekproef representatief is voor Nederland.

Er zijn 3 verschillende vragenlijsten gebruikt uit het LISS panel, met de achtergrondvariabelen niet meegerekend: politiek en waarden (wave 13), buurtbeleving en sociale integratie en vrijetijdsbesteding (wave 13). De vragenlijst over politiek en waarden is in drie delen afgenomen. Deel 1 is in december 2020 afgenomen, deel 2 is in januari 2021 afgenomen en deel 3 is in februari 2021 afgenomen. Voor deel 1 zijn in december 2020 6782 panelleden benaderd, waarvan 5978 de vragenlijst invulden (responspercentage van 88,1%). Deel 2 van de vragenlijst in januari 2021 is voorgelegd aan 6708 panelleden, waarvan 5934 de vragenlijst invulden (responspercentage van 88,5%). Voor het derde deel van de vragenlijst in februari 2021 werden er 6678 panelleden benaderd en vulden 5998 de vragenlijst in (responspercentage van 89,7%). Respondenten die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld zijn in de volgende maand nog benaderd. De vragenlijst over buurtbeleving is in juli 2020 afgenomen. Voor de vragenlijst werden er 3332 panelleden benaderd, 2646 panelleden hebben uiteindelijk de vragenlijst ingevuld (responspercentage is 79,4%).

De vragenlijst over sociale integratie en vrijetijdsbesteding is voorgelegd aan 6680 panelleden, waarvan 5883 panelleden de vragenlijst hebben ingevuld (responspercentage is 88,1%). Deze vragenlijst is in oktober en november 2020 afgenomen.

3.2. Bewerkingen

Er zijn voor dit onderzoek een aantal bewerkingen uitgevoerd in de dataset. Allereerst worden alleen autochtone Nederlanders meegenomen in dit onderzoek;

omdat het in dit onderzoek gaat over het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst en dit een vertekend beeld zou geven als ook allochtone Nederlanders meegenomen zouden worden. Na deze selectie zijn er nog 2146 respondenten over in de dataset. Daarnaast zijn alle missende waarden van respondenten uit de dataset verwijderd, er blijven dan nog 1769 respondenten over in dit onderzoek.

3.3. Operationalisaties

3.3.1. Centrale variabelen

Ervaren te wonen in een wijk met veel etnische minderheden: Dit is de onafhankelijke variabele in dit onderzoek. Deze variabele meet de ervaren hoeveelheid etnische minderheden in een wijk, aan de hand van de vraag: “Wat schat u, hoeveel procent van de inwoners van uw buurt is van buitenlandse komaf?” in de LISS vragenlijst over buurtbeleving. De antwoordopties lopen van 0=0% tot en met 10=100%.

Hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst: Dit is de afhankelijke variabele in dit onderzoek. Deze variabele meet de hoeveelheid vrienden van buitenlandse komaf die de respondent heeft, aan de hand van de vragen “Wat is de herkomst van persoon 1/2/3/4/5?”. Deze vijf verschillende variabelen zijn eerst apart van elkaar gehercodeerd tot 0=Nederlandse vriend en 1=buitenlandse vrienden en system missing=0. Er waren voorheen acht antwoordcategorieën met verschillende soorten afkomst, er is gekozen om hier twee categorieën van te maken omdat het voor dit onderzoek niet relevant is welke afkomst iemand heeft. Deze antwoordcategorieën waren 1=Nederlands, 2=Turks, 3=Marokkaans, 4= Antilliaans, 5=Surinaams,

6=Indonesisch en 7=afkomstig uit een overig westers land en 8=afkomstig uit een overig westers land.

Deze vijf verschillende variabelen zijn samengevoegd tot één variabele. Deze variabele is vervolgens gedichotomiseerd tot 0=geen buitenlandse vrienden en 1=1 of meer buitenlandse vrienden.

Mening over etnische minderheden: Dit is de mediatievariabele in dit onderzoek. De variabele meet de mening over etnische minderheden aan de hand van de vraag: “Wat is uw mening over de volgende uitspraken?” uit de LISS vragenlijst over politiek en waarden. De antwoordopties lopen van 1=helemaal oneens tot 5=helemaal mee eens. Respondenten kunnen hun mening geven op acht stellingen over migratie en etnische minderheden. De acht stellingen waaruit deze schaalvariabele bestaat zijn: ‘het is goed als een samenleving bestaat uit mensen van verschillende culturen.’, ‘het is als buitenlander moeilijk om in Nederland geaccepteerd te worden als je je eigen cultuur wilt houden.’, ‘het moet makkelijker zijn om in Nederland asiel te krijgen.’, ‘legaal aanwezige buitenlanders moeten dezelfde rechten op sociale zekerheid hebben als Nederlanders.’, ‘in Nederland wonen te veel mensen met een migratie achtergrond.’, ‘mensen met een migratie achtergrond worden in Nederland niet geaccepteerd.’, ‘sommige sectoren van de economie kunnen alleen blijven draaien omdat er mensen met een migratie achtergrond werken.’ en ‘een wijk gaat er niet op vooruit als er veel mensen met een migratie achtergrond komen wonen.’.

Er is een schaal geconstrueerd om de mening over etnische minderheden te reconstrueren. Daarvoor zijn acht variabelen van de verschillende stellingen samengevoegd. Er zijn twee variabelen gespiegeld, omdat de stellingen hier omgekeerd waren waarbij oneens juist een positieve mening aangaf over etnische

minderheden en migratie en eens juist een negatieve mening. De geconstrueerde schaal is betrouwbaar met een Cronbach's alpha van 0,825 (zie bijlage 1). Deze variabele wordt meegenomen als continue variabele.

3.3.2 *Controlevariabelen*

Opleidingsniveau: De variabele meet het opleidingsniveau van de respondenten aan de hand van het hoogst behaalde diploma. Respondenten kunnen kiezen uit de volgende opties: basisonderwijs (1), vmbo (2), havo/vwo (3), mbo (4), hbo (5), wo (6). De opties anders (7), (nog) geen onderwijs afgerond (8) en volgt nog geen onderwijs (9) worden niet meegenomen in de analyse en zijn op system missing gezet. Deze variabele zal als continu worden behandeld, omdat de voornaamste functie van deze variabele het controleren voor het effect van opleidingsniveau is.

Inkomen: De variabele meet het netto-inkomen huishoudinkomen per maand in euro's. Er is gekozen om deze variabele te delen door 1000.

Leeftijd: De variabele meet de leeftijd van de respondenten in jaren.

3.4. *Analyse-opzet*

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden zullen eerst de univariate en bivariate statistieken besproken worden. Vervolgens worden de assumpties voor logistische regressie gecontroleerd en wordt er gecontroleerd voor multicollineariteit. Vervolgens wordt in stappen logistische regressie uitgevoerd.

In model 1 wordt het hoofdeffect van *ervaren te wonen in een wijk met etnische minderheden* op de afhankelijke variabele *hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst* geschat.

In model 2 wordt het effect van *ervaren te wonen in een wijk met etnische minderheden* geschat op *de mening over etnische minderheden*. Hierbij is *ervaren te wonen in een wijk met etnische minderheden* de onafhankelijke variabele en *de mening over etnische minderheden* de afhankelijke variabele. Hiermee wordt gekeken wat de invloed van de mening over etnische minderheden is op het *ervaren te wonen in een wijk met veel etnische minderheden*. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van lineaire regressie.

In model 3 wordt de variabele *mening over etnische minderheden* aan model 1 toegevoegd. Voor model 3 zal de derde hypothese van dit onderzoek worden getoetst. Met dit model wordt dus gekeken of er sprake is van een mediatie-effect van de variabele *mening over etnische minderheden*. Dit wordt gedaan door te kijken naar de verandering in de helling van model 1 en model 3.

4. Resultaten

4.1. Beschrijvende statistieken

4.1.1. Univariante statistieken

In tabel 1 worden de univariate verdelingen van de variabelen weergegeven. Te zien valt dat veruit de meeste respondenten enkel vrienden hebben van een Nederlandse afkomst, namelijk 93,7%. Maar 6,3% van de respondenten heeft één of meer vrienden van buitenlandse afkomst. Als dit vergeleken wordt met de vriendschapsnetwerken van Nederlanders dan blijkt dat 32% vrienden en/of kennissen van een buitenlandse afkomst heeft (Gijsberts et al., 2010). Deze

variabele is dus erg ongelijk verdeeld. Verder is het opvallend om op te merken dat het gemiddelde van het wonen in een buurt met etnische minderheden erg laag ligt ($M=1,97$) als dit vergeleken wordt met de schaal van de vraag (namelijk 0 tot en met 10). Veel respondenten schatten dat zij in een buurt wonen met weinig etnische minderheden, namelijk tussen de 10% en 20%. Als dit vergeleken wordt met de data van het Centraal Bureau voor de Statistiek van regio's, dan is te zien dat er veel variatie in de hoeveelheid etnische minderheden die in een regio wonen zit (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2023). Wel zit er veel spreiding in de data. De standaarddeviatie is bijna net zo groot als het gemiddelde ($SD=1,69$).

Tabel 1: Univariate verdelingen variabelen

Variabele	Gemiddelde	Standaarddeviatie	Minimum	Maximum	N
Ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden	1,94	1,66	0	9	1769
Hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst					1769
0 = Vrienden van Nederlandse afkomst	93,7%				
1 = Vrienden van buitenlandse afkomst	6,3%				
Mening over etnische minderheden	3,15	0,35	1,25	5,00	1769
Leeftijd	57,17	16,51	19	95	1769
Netto-inkomen	3,364	1,78	0	15,40	1769
Opleidingsniveau	3,86	1,42	1	6	1769

4.1.2. Bivariate statistieken

De associatiematen zijn weergegeven in tabel 2. Voor de correlaties wordt gebruik gemaakt van de Pearson correlatiecoëfficiënten. Bij het bekijken van de associatiematen is het opvallend om op te merken dat vrijwel alle variabelen een vrij zwakke onderlinge samenhang hebben. De hoogste samenhang die te vinden is, is die tussen netto-inkomen en opleidingsniveau ($r=0,282$).

De uitkomsten van de t-toets voor het verschil in gemiddelden wordt weergegeven in tabel 3. Bij het bekijken van de t-toetsen voor de verschillende groepen is op te merken dat er een significant verschil zit in het wonen in een buurt

met etnische minderheden en het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst. Mensen die vrienden hebben met een buitenlandse afkomst ervaren vaker een hoger aandeel etnische minderheden in hun buurt dan mensen die enkel vrienden hebben met een Nederlandse afkomst. Het gemiddelde van mensen met enkel Nederlandse vrienden is 1,90 en voor mensen met vrienden van een buitenlandse afkomst is dit 2,48.

Daarnaast is te zien dat er geen verschil zit in de mening over etnische minderheden voor mensen met Nederlandse vrienden of mensen die vrienden van een buitenlandse afkomst hebben. Wel is te zien dat mensen die vrienden hebben van een buitenlandse afkomst een iets positievere mening hebben over etnische minderheden, dit verschil is echter erg klein en is ook niet significant ($p=0,46$).

Er is wel een verschil te zien in het netto-inkomen van het huishouden tussen deze twee groepen. Mensen die vrienden hebben van een buitenlandse afkomst hebben gemiddeld een hoger netto-inkomen in hun huishouden dan mensen die enkel vrienden hebben van een Nederlandse afkomst. Het verschil in gemiddelden bedraagt hier -0,45, wat zich vertaalt naar een ongeveer 450 euro hoger netto-inkomen. Dit verschil is ook significant ($p=0,02$).

Ook in leeftijd is er een verschil te zien tussen het hebben van alleen Nederlandse vrienden en het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst. Mensen die vrienden van een buitenlandse afkomst hebben zijn gemiddeld jonger dan mensen met Nederlandse vrienden, dit verschil bedraagt ongeveer 5 jaar. Dit verschil is ook significant ($p<0,001$).

In opleidingsniveau is ook een verschil te zien tussen de twee groepen. Mensen die vrienden hebben van een buitenlandse afkomst zijn gemiddeld hoger

opgeleid dan mensen die alleen Nederlandse vrienden hebben. Dit verschil is ook significant ($p=0,004$).

Tabel 2: *Correlatie-en associatiematen variabelen (N=1849)*

Variabele	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Ervaren te wonen in een buurt met veel etnische minderheden	-	-0,016	-0,074**	-0,188**	-0,060*	-0,036
2. Vrienden met buitenlandse afkomst		-	0,020	0,079	0,065	0,069*
3. Mening over etnische minderheden			-	0,072**	0,022	0,180*
4. Leeftijd				-	-0,221**	0,280**
5. Netto-inkomen					-	0,282**
6. Opleidingsniveau						-

* significant bij $p < 0,05$, ** significant bij $p < 0,001$

Tabel 3: T-toets voor het hebben van buitenlandse afkomst en andere variabelen (N=1849).

	Gem. hebben van Nederlands e vrienden	Gem. hebben van buitenlands e vrienden	Verschil gem.	T-waarde	p (2-zijdig)	95% BHI ondergrens	95% BHI bovengrens
1. Ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden	1,90	2,48	-0,57	-3,26	0,001	-0,92	-0,23
2. Mening over etnische minderheden	3,15	3,17	-0,03	-0,75	0,46	-0,10	0,04
3. Netto-inkomen	3,34	3,79	-0,45	-2,32	0,02	-0,84	-0,07
4. Leeftijd	58,22	53,21	5,01	3,39	<0,001	2,11	7,92
5. Opleidingsniveau	3,84	4,24	-0,40	-2,94	0,004	-0,67	-0,13

4.2.1. Hypothesetoetsing

In dit onderzoek worden drie verschillende hypothesen getoetst, deze zijn opgesteld in het theoriehoofdstuk. De eerste hypothese (1a) stelt: *Hoe hoger iemand het aandeel minderheden in zijn buurt inschat, des te meer vrienden met een buitenlandse afkomst hij of zij zal hebben.* De tweede hypothese (1b) is het tegenovergestelde van hypothese 1a en luidt als volgt: *Hoe hoger iemand het aandeel minderheden in zijn buurt inschat, des te minder vrienden met een*

buitenlandse afkomst hij of zij zal hebben. De derde hypothese is gericht op de mening over etnische minderheden en stelt: *Het effect van het ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst wordt gedeeltelijk verklaard door de mening over etnische minderheden.*

In tabel 4 zijn de verschillende parameterschattingen van de getoetste modellen te zien. In model 1 valt te zien dat wonen in een buurt met etnische minderheden significant is. Het effect is positief ($b=0,191$, $p<0,001$), er is dus sprake van een positief effect van het ervaren aandeel etnische minderheden die in de buurt wonen op het hebben van buitenlandse vrienden. Dit betekent dat wanneer mensen meer etnische minderheden ervaren die in hun buurt wonen, de log-odds op het hebben van buitenlandse vrienden stijgt. De kans op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst wordt dus groter wanneer mensen ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden, wat overeenkomt met hypothese 1a.

Hierbij kan ook gekeken worden naar de odds-ratio van 1,211. De odds-ratio laat zien dat de kans op het hebben van buitenlandse vrienden 1,211 keer zo groot wordt bij elke stijging van 10% meer etnische minderheden in de buurt.

Om de derde hypothese te toetsen moet er allereerst gekeken worden of er een effect is van het ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden op de mening over etnische minderheden. Uit model 2 volgt dat het ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden een niet-significant klein negatief effect heeft op de mening over etnische minderheden ($b=-0,010$; $p=0,05$). Omdat dit effect niet significant is en bovendien erg klein kan er geen ondersteuning gevonden worden voor het eerste gedeelte van de hypothese. Er is dus geen effect van het ervaren aandeel etnische minderheden in de buurt op de mening over etnische minderheden.

Voor het tweede gedeelte van de hypothese moet gekeken worden naar of het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst deels wordt verklaard door de mening over etnische minderheden. Voor het tweede gedeelte is er gekeken naar model 3. In model 3 is te zien dat mening over etnische minderheden een niet-significante positieve helling heeft ($b=0,417$; $p=0,147$). Er is dus geen effect van de mening over etnische minderheden op het hebben van buitenlandse vrienden. Er kan dus geen ondersteuning gevonden worden voor hypothese 3.

4.2.2. Modevaluatie

Modelfit

In deze paragraaf zal kort in worden gegaan op de kwaliteit van de logistische regressieanalyses en of er aan de assumpties van logistische regressie is voldaan. Verder wordt eveneens kort de modelkwaliteit van model 2 besproken en de assumpties voor lineaire regressie. De volledige bespreking van de modevaluatie is te vinden in bijlage 3.

Allereerst de kwaliteit van het model. Als er wordt gekeken naar de classificatietabel van het lege model is te zien dat het model 93,7% van de cases correct voorspeld. Als dit wordt vergeleken met het eerste model is te zien dat er geen stijging heeft plaatsgevonden, het eerste model voorspelt nog steeds 93,7% van de cases correct. De toegevoegde onafhankelijke variabele ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden speelt dus geen rol in het beter maken van dit model. Ook is in het derde model dat het percentage correct voorspelde cases evenwel blijft steken op 93,7%. Dit kan er ook aan liggen dat 93,7% correct voorspelde cases in het lege model al erg hoog is.

Als er gekeken wordt naar de Hosmer-Lemeshow toets dan is de score in het eerste model ($X^2(8) = 16,756$; $p=0,033$), dit is een indicatie dat het eerste model het hebben van buitenlandse vrienden slecht voorspelt. In model 3 is de score ($X^2(8) = 2,254$; $p=0,972$), dit is wel een indicatie dat het model het hebben van buitenlandse vrienden niet slecht voorspelt.

Voor model 2 wordt er gekeken naar de verklaarde variantie. Er is te zien dat door het toevoegen van de controlevariabelen en de afhankelijke variabele het ervaren aandeel etnische minderheden in de buurt, het model 2,4% beter de mening over etnische minderheden kan voorspellen. Dit is niet erg hoog en het model is dus niet erg goed in het voorspellen van de mening over etnische minderheden.

Assumpties

Voor logistische regressie moet worden voldaan aan een aantal assumpties. De eerste assumptie van logistische regressie is dat er sprake moet zijn van een aselechte steekproef, dit betekent dat de observaties onafhankelijk van elkaar moeten zijn. Dit is bij het LISS panel niet het geval, bij het LISS panel worden meerdere mensen van hetzelfde huishouden meegenomen in de data. Dit betekent dus dat de steekproef niet aselekt is en dat de antwoorden die de respondenten hebben ingevuld mogelijk wat overlap bevatten per huishouden. Er is gekozen om hiervoor niet te controleren omdat er dan een erg kleine steekproef overblijft.

Daarnaast is er gekeken naar multicollineariteit, hiervoor is gebruik gemaakt van VIF-scores. In tabel 4 is te zien dat er geen sprake is van multicollineariteit en dat er dus geen variabelen zijn die te sterk met elkaar samenhangen. In bijlage 3 is verdere uitleg te vinden over multicollineariteit.

Verder is er gekeken naar mogelijke outliers, dit is gedaan op basis van DFBETA en leverage. Na het controleren van de DFBETA scores is gebleken dat er 1 invloedrijke punt is. Voor leverage waren er ongeveer 270 cases die boven de grenswaarde uitkwamen. De analyse is opnieuw gedaan zonder de invloedrijke cases en op basis hiervan is gekozen om de analyse met invloedrijke punten te doen. Dit is gedaan omdat de coëfficiënten weinig waren veranderd en er geen enkel significant effect bij is gekomen.

Voor de lineaire regressie in model 2 moeten er 4 assumpties worden gecontroleerd: homoscedasticiteit, lineariteit, aselechte steekproef en de conditionele verdeling van de afhankelijke variabele moet voor elke waarde van x normaal verdeeld zijn. Bij de assumpties voor logistische regressie is al ingegaan op de aselechte steekproef, dus hier zal niet meer op worden ingegaan. Verder is te zien dat de assumptie van lineariteit licht geschonden is. Daarnaast wordt de assumptie van homoscedasticiteit ook geschonden. Aan de assumptie van normaliteit wordt wel redelijk goed voldaan.

Er zal in bijlage 3 uitgebreider op de assumpties worden ingegaan.

Tabel 4: Parameterschattingen en hypothesetoetsing

	Model 1 ^a			Model 2 ^b		Model 3 ^a			VIF
	b (SE)	p*	Odds-ratio	b (SE)	p*	b (SE)	p*	Odds-ratio	
Constante	-3,879 (0,603)	<0,001**	0,021	2,920 (0,050)	<0,001**	-5,106 (1,046)	0,001**	0,006	
Wonen in buurt met etnische minderheden	0,191 (0,052)	<0,001**	1,211	-0,010 (0,005)	0,05	0,197 (0,052)	<0,001**	1,217	1,056
Mening over etnische minderheden						0,417 (0,288)	0,147	1,518	1,025
Leeftijd	-0,003 (0,006)	0,529	0,997	0,032 (0,001)	<0,001**	-0,004 (0,006)	0,510	0,996	1,174
Opleidingsniveau	0,185 (0,076)	0,015*	1,204	0,032 (0,006)	<0,001**	0,170 (0,077)	0,028*	1,185	1,173
Netto-inkomen	0,089 (0,066)	0,81	1,093	0,002 (0,005)	0,761	0,059 (0,52)	0,259	1,061	1,025

Hosmer & Lemeshowtoets	16,756	0,033		2,254	0,972
X ²	23,921	<0,001		2,134	0,144
Deviance	825,308			823,174	
Adjusted R ²			0,022		
F			11,231	<0,001	
N	1796		1796		1796

^a logistische regressie; afhankelijke variabele het hebben van buitenlandse vrienden

^b Lineaire regressie; afhankelijke variabele mening over etnische minderheden

5. Conclusie en discussie

In dit onderzoek is onderzocht of het ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden invloed heeft op het hebben van buitenlandse vrienden. Daarnaast is er getracht om te kijken of de mening over etnische minderheden hier een rol bij speelt. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de volgende onderzoeksvraag: *“Wat is de invloed van het ervaren te wonen in een buurt met veel etnische minderheden op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst? Wat is de rol van de mening over etnische minderheden?”*.

Uit dit onderzoek blijkt dat het ervaren aandeel etnische minderheden een positieve invloed heeft op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst. Hoe hoger iemand het aandeel etnische minderheden in zijn buurt inschat, des te meer vrienden van buitenlandse afkomst hij of zij heeft. Dit is in lijn met hypothese 1a en kan mogelijk verklaard worden door de eerdergenoemde contacthypothese van Allport (1954) waarbij veelvuldige interactie tussen verschillende groepen uiteindelijk leidt tot minder voorkeur voor de eigen groep. Doordat mensen in de buurt meer etnische minderheden waarnemen, zullen zij minder voorkeur hebben voor mensen vanuit hun eigen sociale groep en meer openstaan voor vriendschappen met mensen van een buitenlandse afkomst.

Er is geen ondersteuning gevonden voor de tweede hypothese van dit onderzoek. Deze hypothese luidt: hoe hoger iemand het aandeel etnische minderheden in zijn of haar buurt inschat, des te minder vrienden van buitenlandse afkomst hij of zij zal hebben. Er is dus geen ondersteuning gevonden voor zowel de *realistic conflict theory* van Sherif (1967) en de *social identity theory* van Tajfel (1974). Vanuit de *realistic conflict theory* werd verwacht dat omdat mensen in buurten

een competitiestrijd aangaan om middelen (zoals huizen), een hoger aandeel etnische minderheden in de buurt leidt tot een bedreigd gevoel naar de etnische minderheden in de buurt, waardoor mensen minder snel geneigd zijn om vrienden met een buitenlandse afkomst te hebben. Vanuit de *social identity theory* werd verwacht dat wanneer er meer etnische minderheden in de buurt wonen, mensen meer naar hun eigen groep toe trekken, waardoor vooroordelen en meer intolerantie ontstaan naar de andere groep toe. Deze vooroordelen en intolerantie leidt er vervolgens toe dat mensen minder vrienden met een buitenlandse afkomst zullen hebben. Dit kan mogelijk verklaard worden door het lage aandeel etnische minderheden in de buurt, hier wordt in de discussie nader op in gegaan.

Er is tegen verwachtingen in geen bewijs gevonden dat de mening over etnische minderheden een verklarende rol speelt in de relatie tussen het aandeel ervaren etnische minderheden in de buurt en het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst. De invloed van het ervaren aandeel etnische minderheden in de buurt oefent geen invloed uit op de mening over etnische minderheden. Er is dus geen ondersteuning gevonden voor hypothese 3. Deze hypothese luidt: *Het effect van het ervaren te wonen in een buurt met etnische minderheden op het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst wordt gedeeltelijk verklaard door de mening over etnische minderheden.*

5.2 Discussie

Ondanks dat uit dit onderzoek blijkt dat het ervaren aandeel etnische minderheden in de buurt leidt tot het hebben van meer vrienden van buitenlandse afkomst, zijn er alsnog kanttekeningen die geplaatst kunnen worden bij dit onderzoek. Allereerst is het belangrijk om op te merken dat er weinig spreiding aanwezig was in de data met betrekking tot het hebben van vrienden met een

buitenlandse afkomst. Maar liefst 93,7% van de respondenten van dit onderzoek heeft aangegeven enkel Nederlandse vrienden te hebben. Uit onderzoek is gebleken dat het aandeel autochtone Nederlanders met vrienden en/of kennissen van buitenlandse afkomst ongeveer 32% bedroeg (Gijsberts et al., 2010). Dit verschil is vrij groot. Dit kan mogelijk het gevolg zijn van hoe deze vragen zijn opgesteld. In de vragenlijst mochten respondenten vijf mensen die zij kenden opnoemen waarmee zij belangrijke zaken bespraken en hierover moesten zij beantwoorden van welke afkomst deze vijf personen waren. Het gevolg hiervan is dat de respondenten waarschijnlijk hun vijf beste vrienden en/of familieleden benoemden. Dit heeft tot gevolg dat het best mogelijk is dat de respondenten mogelijk wel vrienden met een buitenlandse afkomst hebben, maar deze alleen niet als één van deze vijf personen hebben benoemd. Voor vervolgonderzoek raad ik dan ook aan om het concept het hebben van buitenlandse vrienden op een andere manier te meten. Dit zou bijvoorbeeld kunnen met een vraag: "Hoeveel vrienden van buitenlandse afkomst heeft u?". Zo gaat er zo min mogelijk data wat betreft deze vraag verloren.

Ten tweede is het ook belangrijk om op te merken dat er weinig spreiding zat in de data wat betreft het percentage waargenomen etnische minderheden in de buurt. Er zijn weinig buurten waargenomen waar een hoog percentage etnische minderheden woonden. Respondenten mochten zelf een percentage inschatten van de hoeveelheid etnische minderheden die zij in hun buurt waarnemen, waardoor veelal de meeste respondenten een schatting maakten tussen de 10% en 20% etnische minderheden in hun buurt. Dit komt op sommige plekken redelijk overeen met de werkelijkheid, maar als er gekeken wordt naar data van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat zeker in een aantal regio's in Nederland etnische minderheden (mits zowel buiten-Europese migranten en Europese-migranten

meegenomen worden) dit vaak verschilt van het gemiddelde wat de respondenten hebben geantwoord (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2023). Daarnaast blijkt uit onderzoek dat mensen sneller geneigd zijn om het aantal etnische minderheden in hun buurt te overschatten (Laméris et al., 2018). Het is dus belangrijk dat er in vervolgonderzoek een objectieve meetmethode gebruikt wordt om het aantal etnische minderheden in een buurt te meten.

Ten derde is er weinig spreiding in de mening over etnische minderheden, met weinig mensen die of een positieve mening of een negatieve mening over etnische minderheden hebben. Veelal de meeste respondenten hadden een gemiddelde mening over etnische minderheden. Dit kan mogelijk verklaard worden omdat de vragenlijsten van het LISS panel niet anoniem zijn afgenomen. Dit kan ertoe hebben geleid dat mensen zich niet extreem negatief ten opzichte van etnische minderheden wilden uitten, waardoor het effect van mening over etnische minderheden niet significant is.

Een andere beperking van dit onderzoek is dat de data in 2021 afgenomen is, tijdens de coronapandemie. Dit heeft mogelijk invloed gehad op de verzamelde data doordat mensen zich meer binnenshuis bevonden en mogelijk minder contact met hun vrienden of burens hebben gehad. De resultaten zijn dus mogelijk niet te generaliseren naar een periode zonder pandemie.

De belangrijkste bevinding van dit onderzoek is dat des te meer etnische minderheden mensen in hun buurt ervaren hoe meer vrienden van buitenlandse afkomst iemand heeft. Mijn aanbeveling op basis van de resultaten van dit onderzoek is doorgaan met buurtbeleid wat zich richt op het verbeteren van sociale cohesie en het vermengen van culturen in verschillende buurten. Als er in buurten weinig contact is tussen mensen van verschillende achtergronden zou dit bevorderd kunnen worden

door beleid. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door meer buurtinitiatieven op te zetten, zoals het organiseren van buurtbijeenkomsten. Ook kan er gezorgd worden voor meer ontmoetingsplekken in de buurt waar mensen van verschillende achtergronden elkaar kunnen ontmoeten.

Literatuurlijst

Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. <http://psycnet.apa.org/record/1954-07324-000>

Bowling alone: the collapse and revival of American community.

(2000). *Choice/Choice Reviews*, 38(04), 38–2454. <https://doi.org/10.5860/choice.38-2454>

Centerdata. (2022, September 5). *LISS panel - Centerdata NL*. Centerdata NL. <https://www.centerdata.nl/liss-panel>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023, December 5). Mensen met herkomst buiten Nederland wonen vooral in Randstad en grensregio. *Centraal Bureau Voor De Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/49/mensen-met-herkomst-buiten-nederland-wonen-vooral-in-randstad-en-grensregio>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024, February 22). Mensen met Nederlandse herkomst hebben meest gesegregeerde netwerk. *Centraal Bureau Voor De Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/08/mensen-met-nederlandse-herkomst-hebben-meest-gesegregeerde-netwerk>

Gijsberts, M., & Havekes, E. (2014). De rol van de buurt voor interetnische beeldvorming in Nederland. *Sociologie*, 10(2), 147–176. <https://doi.org/10.5117/soc2014.2.gijs>

Gijsberts, M., Vervoort, M., Havekes, E., Dagevos, J., & Sociaal en Cultureel Planbureau. (2010). *Maakt de buurt verschil? De relatie tussen de etnische*

samenstelling van de buurt, interethnisch contact en wederzijdse beeldvorming.

Sociaal en Cultureel

Planbureau. https://repository.scp.nl/bitstream/handle/publications/749/Maakt%20de%20buurt%20verschil_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y#:~:text=De%20in%202005%20verschenen%20studie,Uit%20elkaars%20buurt%20worden%20beschouwd.

Laméris, J., Kraaykamp, G., Ruiter, S., & Tolsma, J. (2018). Size is in the eye of the beholder: How differences between neighbourhoods and individuals explain variation in estimations of the ethnic out-group size in the neighbourhood. *International Journal of Intercultural Relations*, 63, 80–94. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2018.01.002>

LISS panel homepage | LISS panel. (n.d.). <https://www.website.lisspanel.nl/>

Manevska, K., Sluiter, R., Akkerman, A., & Lubbers, M. (2024). The workplace as a source of ethnic tolerance? Studying interethnic contact and interethnic resources at work in the Netherlands. *International Journal of Intercultural Relations*, 100, 101955. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2024.101955>

Pettigrew, T. F. (1998). INTERGROUP CONTACT THEORY. *Annual Review of Psychology (Print)*, 49(1), 65–85. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.49.1.65>

Savelkoul, M., Laméris, J., & Tolsma, J. (2017). Neighbourhood ethnic composition and voting for the radical right in the Netherlands. The role of perceived neighbourhood threat and interethnic neighbourhood contact. *European Sociological Review*, jcw055. <https://doi.org/10.1093/esr/jcw055>

Scheepers, P. (2002). Ethnic exclusionism in European countries. Public opposition to civil rights for legal migrants as a response to perceived ethnic threat. *European Sociological Review*, 18(1), 17–34. <https://doi.org/10.1093/esr/18.1.17>

Sherif, M. (1967). *Group conflict and co-operation: their social psychology*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA07214797>

Sociaal en Cultureel Planbureau, Gijsberts, M., & Dagevos, J. (2005). *Uit elkaars buurt*. Sociaal en Cultureel Planbureau. https://repository.scp.nl/bitstream/handle/publications/1020/Uit_elkaars_buurt.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tajfel, H. (1974). Social identity and intergroup behaviour. *Social Science Information*, 13(2), 65–93. <https://doi.org/10.1177/053901847401300204>

Vervoort, M. H., Scholte, R. H., & Scheepers, P. L. (2010). Ethnic composition of school classes, majority–minority friendships, and adolescents' intergroup attitudes in the Netherlands. *Journal of Adolescence*, 34(2), 257–267. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2010.05.005>

Völker, B. (2000). 16 miljoen buren: de rol van buren in persoonlijke netwerken in Nederland. *Tijdschrift Voor Sociologie*, 21(4). <https://doi.org/10.21825/sociologos.86510>

Bijlage 1: Operationalisaties.

In deze bijlage worden histogrammen, frequentietabellen en univariate statistieken van zowel de oorspronkelijke variabelen als de geoperationaliseerde variabelen vermeld. Voor dit onderzoek zijn alleen autochtone Nederlanders meegenomen en zijn de missing cases verwijderd. Hiervoor zijn twee filters gebruikt die zijn samengevoegd.

*Selecteren op autochtone Nederlanders.

```
DATASET ACTIVATE DataSet3.
```

```
USE ALL.
```

```
COMPUTE filter_1=(herkomstgroep = 0).
```

```
VARIABLE LABELS filter_1 'herkomstgroep = 0 (FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_1 0 'Not Selected' 1 'Selected'.  
FORMATS filter_1 (f1.0).  
FILTER BY filter_1.  
EXECUTE.
```

*Indicator multivariate missing data.

```
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES Vriendschap_nieuw
```

```
  /METHOD=ENTER sr20a019 leeftijd Meningetnisch oplmet nettoink
```

```
  /SAVE=RESID
```

```
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) ITERATE(20) CUT(.5).
```

*Herocoderen res_1 in dummy.

```
RECODE RES_1 (SYSMIS=0) (ELSE=1) INTO Res_1nieuw.
```

```
EXECUTE.
```

*Selecteer complete cases.

```
USE ALL.
```

```
COMPUTE filter_1=(Res_1nieuw = 1).
```

```
VARIABLE LABELS filter_1 'Res_1nieuw = 1 (FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_1 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
```

```
FORMATS filter_1 (f1.0).
```

```
FILTER BY filter_1.
```

```
EXECUTE.
```

*Samengestelde filter missing cases en Nederlanders.

```
COMPUTE combined_filter = (filter_$ = 1) AND (filter_1 = 1).
```

```
EXECUTE.
```

```
USE ALL.
```

```
SELECT IF (combined_filter = 1).
```

```
EXECUTE.
```

Het hebben van vrienden van buitenlandse afkomst

Voor het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst zijn alle vijf afzonderlijke variabelen eerst gehercodeerd tot 0=Nederlandse vriend en 1=buitenlandse vriend, waarbij de missende waarden aangemerkt worden als 0.

```
RECODE cs20m320 cs20m331 cs20m353 cs20m342 cs20m364 (1=0) (2=1) (3=1)
(4=1) (5=1) (6=1) (7=1) (8=1)
```

```
(SYSMIS=0) INTO Buitv1 buitv2 buitv4 buitv3 buitv5.
```

```
EXECUTE.
```

Daarna zijn deze vijf variabelen samengevoegd tot één variabele.

```
COMPUTE buitvcomp=Buitv1 + buitv2 + buitv4 + buitv3 + buitv5.
```

```
EXECUTE.
```

Vervolgens is er een dichotomisering gemaakt van de variabele het hebben van vrienden met een buitenlandse afkomst, dit komt omdat deze variabele erg scheef verdeeld is, omdat het merendeel van de mensen alleen Nederlandse vrienden hadden. Hierbij is 0=Nederlandse vrienden en 1=tenminste één of meer buitenlandse vrienden.

```
RECODE buitvcomp (0=0) (1=1) (2=1) (3=1) (4=1) (5=1) INTO buitv.
```

```
EXECUTE.
```

De frequentietabellen van de oorspronkelijke variabelen worden hieronder weergegeven.

cs20m320 Of what origin is person 1?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-9 I don't know	5	.2	.3	.3
	-8 I do not want to say	5	.2	.3	.6
	1 Dutch	1583	75.6	95.6	96.3
	2 Turkish	4	.2	.2	96.5
	3 Moroccan	1	.0	.1	96.6
	4 Antillean	3	.1	.2	96.7
	5 Surinamese	2	.1	.1	96.9
	6 Indonesian	8	.4	.5	97.3
	7 from another non-western country (Africa, Latin America, Asia other than Indones	15	.7	.9	98.2
	8 from another western country (Europe, North America, Japan, Oceania)	29	1.4	1.8	100.0
Total	1655	79.0	100.0		
Missing	System	439	21.0		
Total		2094	100.0		

cs20m331 Of what origin is person 2?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-9 I don't know	3	.1	.2	.2
	-8 I do not want to say	4	.2	.3	.5
	1 Dutch	1330	63.5	96.7	97.2
	2 Turkish	3	.1	.2	97.4
	3 Moroccan	1	.0	.1	97.5
	5 Surinamese	2	.1	.1	97.6
	6 Indonesian	8	.4	.6	98.2
	7 from another non-western country (Africa, Latin America, Asia other than Indones	10	.5	.7	98.9
	8 from another western country (Europe, North America, Japan, Oceania)	15	.7	1.1	100.0
	Total	1376	65.7	100.0	
Missing	System	718	34.3		
Total		2094	100.0		

cs20m342 Of what origin is person 3?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-9 I don't know	3	.1	.3	.3
	-8 I do not want to say	3	.1	.3	.6
	1 Dutch	1026	49.0	97.1	97.6
	2 Turkish	1	.0	.1	97.7
	4 Antillean	1	.0	.1	97.8
	5 Surinamese	2	.1	.2	98.0
	6 Indonesian	3	.1	.3	98.3
	7 from another non-western country (Africa, Latin America, Asia other than Indones	10	.5	.9	99.2
	8 from another western country (Europe, North America, Japan, Oceania)	8	.4	.8	100.0
Total	1057	50.5	100.0		
Missing	System	1037	49.5		
Total		2094	100.0		

cs20m353 Of what origin is person 4?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-9 I don't know	2	.1	.3	.3
	-8 I do not want to say	3	.1	.4	.7
	1 Dutch	668	31.9	96.1	96.8
	2 Turkish	2	.1	.3	97.1
	4 Antillean	2	.1	.3	97.4
	6 Indonesian	5	.2	.7	98.1
	7 from another non-western country (Africa, Latin America, Asia other than Indones	4	.2	.6	98.7
	8 from another western country (Europe, North America, Japan, Oceania)	9	.4	1.3	100.0
	Total	695	33.2	100.0	
Missing	System	1399	66.8		
Total		2094	100.0		

cs20m364 Of what origin is person 5?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-9 I don't know	5	.2	1.0	1.0
	-8 I do not want to say	3	.1	.6	1.6
	1 Dutch	464	22.2	95.7	97.3
	2 Turkish	1	.0	.2	97.5
	3 Moroccan	1	.0	.2	97.7
	4 Antillean	2	.1	.4	98.1
	5 Surinamese	1	.0	.2	98.4
	6 Indonesian	1	.0	.2	98.6
	7 from another non-western country (Africa, Latin America, Asia other than Indones	3	.1	.6	99.2
	8 from another western country (Europe, North America, Japan, Oceania)	4	.2	.8	100.0
	Total	485	23.2	100.0	
	Missing	System	1609	76.8	
Total		2094	100.0		

FREQUENCIES VARIABLES=cs20m331 cs20m342 cs20m320 cs20m353

cs20m364

/ORDER=ANALYSIS.

De descriptieve statistieken van de oorspronkelijke variabelen.

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
cs20m320 Of what origin is person 1?	1698	-9	8	1.16	1.361
cs20m342 Of what origin is person 3?	1086	-9	8	1.08	1.140
cs20m364 Of what origin is person 5?	500	-9	8	1.00	1.541
cs20m331 Of what origin is person 2?	1415	-9	8	1.12	1.203
cs20m353 Of what origin is person 4?	718	-9	8	1.11	1.301
Valid N (listwise)	499				

*Descriptieve statistieken vrienden met buitenlandse afkomst.

DESCRIPTIVES VARIABLES=cs20m320 cs20m342 cs20m364 cs20m331

cs20m353

/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.

Bewerkte variabele vrienden met een buitenlandse afkomst

buitv					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	.00	1682	93.7	93.7	93.7
	1.00	114	6.3	6.3	100.0
Total		1796	100.0	100.0	

Statistics		
buitv		
N	Valid	1796
	Missing	0
Mean		.0635
Median		.0000
Std. Deviation		.24388
Minimum		.00
Maximum		1.00

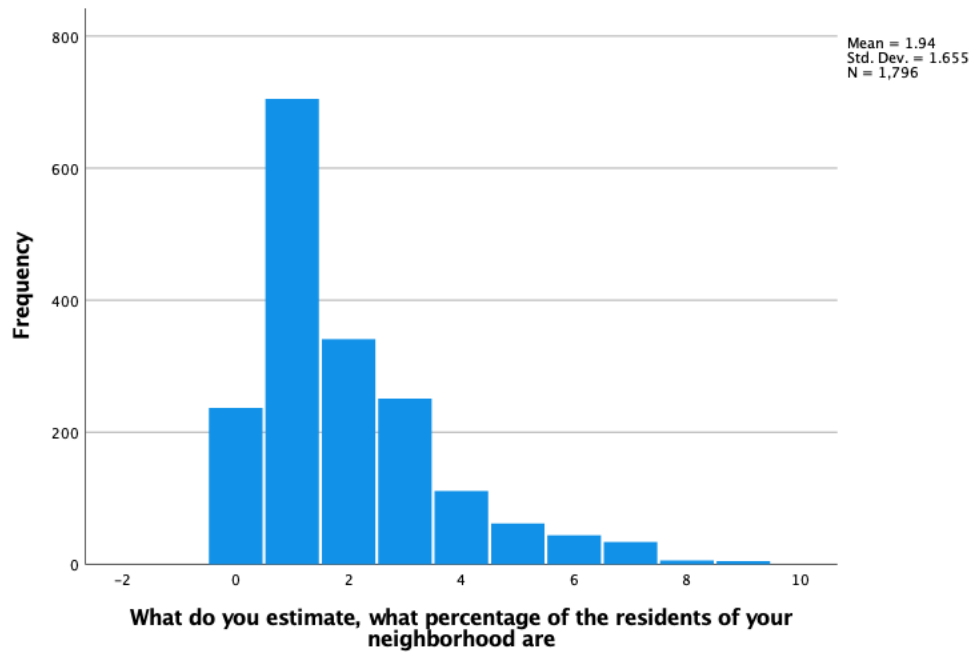
FREQUENCIES VARIABLES=buitv

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN

/ORDER=ANALYSIS.

Wonen in een buurt met etnische minderheden

Voor deze variabele zijn geen bewerkingen uitgevoerd. Hieronder wordt een histogram en de descriptieve statistieken van deze variabele weergegeven.

Statistics

sr20a019 What do you estima

N	Valid	1796
	Missing	0
Mean		1.94
Median		1.00
Std. Deviation		1.655
Minimum		0
Maximum		9

*Histogram wonen in een buurt met etnische minderheden.

```
FREQUENCIES VARIABLES=buitv
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

*Descriptieve statistieken wonen in een buurt met etnische minderheden.

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=sr20a019
```

```
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Mening over etnische minderheden

Voor de variabele mening over etnische minderheden is een schaal gemaakt van acht verschillende variabelen gemaakt. Allereerst zijn twee van de acht variabelen gespiegeld, zodat een lagere score een negatieve mening over etnische minderheden betekent.

*Spiegelen variabelen mening etnische minderheden.

```
RECODE cv21m120 cv21m123 (5=1) (4=2) (1=5) (2=4) INTO cv21m120_nieuw  
cv21m123nieuw.
```

```
EXECUTE.
```

```
EXECUTE.
```

Daarna zijn de acht variabelen samengevoegd om een schaal te maken.

*Maken schaal etnische minderheden.

```
COMPUTE Meningetnisch=(cv21m116 + cv21m117 + cv21m118 + cv21m119 +  
cv21m120_nieuw + cv21m121 + cv21m122 +  
cv21m123nieuw) / 8
```

Vervolgens is er een Cronbach's alpha uitgerekend.

*Cronbach's alpha mening etnische minderheden.

```
RELIABILITY
```

```
/VARIABLES=cv21m116 cv21m117 cv21m118 cv21m119 cv21m121 cv21m122  
cv21m120_nieuw cv21m123nieuw
```

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.823	8

Hieronder worden de descriptieve statistieken en de frequentietabellen van elke oorspronkelijke variabele weergegeven.

*Descriptieve statistieken en frequentietabellen mening over etnische minderheden.

FREQUENCIES VARIABLES=cv21m116 cv21m117 cv21m118 cv21m119

cv21m120 cv21m121 cv21m123 cv21m122

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN

/ORDER=ANALYSIS.

		Statistics							
		cv21m116 It is good if society consists of people from different cultures.	cv21m117 It is difficult for a foreigner to be accepted in the Netherlands while retainin	cv21m118 It should be made easier to obtain asylum in the Netherlands.	cv21m119 Legally residing foreigners should be entitled to the same social security as Du	cv21m120 There are too many people of foreign origin or descent in the Netherlands.	cv21m121 People of foreign origin or descent are not accepted in the Netherlands.	cv21m123 It does not help a neighborhood if many people of foreign origin or descent move	cv21m122 Some sectors of the economy can only continue to function because people of fore
N	Valid	1849	1849	1849	1849	1849	1849	1849	1849
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		3.56	3.34	2.23	3.59	3.15	2.55	3.48	3.32
Median		4.00	4.00	2.00	4.00	3.00	3.00	4.00	4.00
Std. Deviation		.894	.939	.942	.945	1.035	.797	.954	.994
Minimum		1	1	1	1	1	1	1	1
Maximum		5	5	5	5	5	5	5	5

cv21m116 It is good if society consists of people from different cultures.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 fully disagree	43	2.3	2.3	2.3
	2 disagree	174	9.4	9.4	11.7
	3 neither agree nor disagree	546	29.5	29.5	41.3
	4 agree	878	47.5	47.5	88.8
	5 fully agree	208	11.2	11.2	100.0
	Total	1849	100.0	100.0	

cv21m117 It is difficult for a foreigner to be accepted in the Netherlands while retainin

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 fully disagree	62	3.4	3.4	3.4
	2 disagree	299	16.2	16.2	19.5
	3 neither agree nor disagree	560	30.3	30.3	49.8
	4 agree	805	43.5	43.5	93.3
	5 fully agree	123	6.7	6.7	100.0
	Total	1849	100.0	100.0	

cv21m118 It should be made easier to obtain asylum in the Netherlands.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 fully disagree	443	24.0	24.0	24.0
	2 disagree	725	39.2	39.2	63.2
	3 neither agree nor disagree	512	27.7	27.7	90.9
	4 agree	147	8.0	8.0	98.8
	5 fully agree	22	1.2	1.2	100.0
	Total	1849	100.0	100.0	

cv21m119 Legally residing foreigners should be entitled to the same social security as Du

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 fully disagree	76	4.1	4.1	4.1
	2 disagree	153	8.3	8.3	12.4
	3 neither agree nor disagree	446	24.1	24.1	36.5
	4 agree	953	51.5	51.5	88.0
	5 fully agree	221	12.0	12.0	100.0
	Total	1849	100.0	100.0	

cv21m120 There are too many people of foreign origin or descent in the Netherlands.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 fully disagree	93	5.0	5.0	5.0
	2 disagree	393	21.3	21.3	26.3
	3 neither agree nor disagree	695	37.6	37.6	63.9
	4 agree	471	25.5	25.5	89.3
	5 fully agree	197	10.7	10.7	100.0
	Total	1849	100.0	100.0	

cv21m121 People of foreign origin or descent are not accepted in the Netherlands.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 fully disagree	141	7.6	7.6	7.6
	2 disagree	746	40.3	40.3	48.0
	3 neither agree nor disagree	777	42.0	42.0	90.0
	4 agree	169	9.1	9.1	99.1
	5 fully agree	16	.9	.9	100.0
Total	1849	100.0	100.0		

cv21m122 Some sectors of the economy can only continue to function because people of fore

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 fully disagree	101	5.5	5.5	5.5
	2 disagree	284	15.4	15.4	20.8
	3 neither agree nor disagree	503	27.2	27.2	48.0
	4 agree	838	45.3	45.3	93.3
	5 fully agree	123	6.7	6.7	100.0
Total	1849	100.0	100.0		

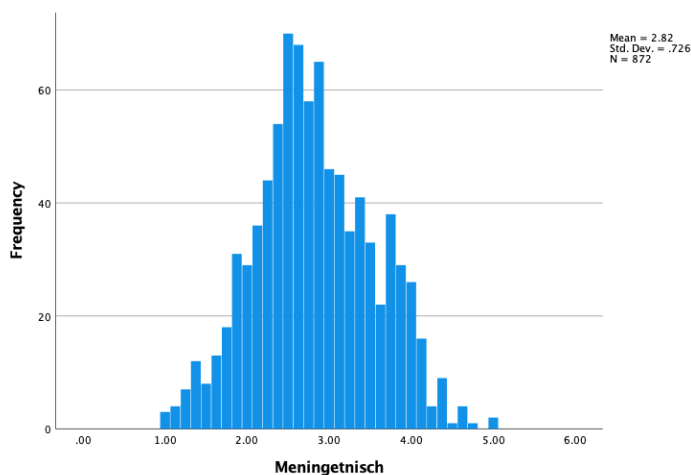
cv21m123 It does not help a neighborhood if many people of foreign origin or descent move

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 fully disagree	49	2.7	2.7	2.7
	2 disagree	229	12.4	12.4	15.0
	3 neither agree nor disagree	591	32.0	32.0	47.0
	4 agree	745	40.3	40.3	87.3
	5 fully agree	235	12.7	12.7	100.0
Total	1849	100.0	100.0		

Bewerkte variabele:

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Meningetnisch	872	1.00	5.00	2.8235	.72558
Valid N (listwise)	872				

*Descriptieve statistieken mening over etnische minderheden.

DESCRIPTIVES VARIABLES=Meningetnisch

/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.

*Histogram mening etnische minderheden.

GRAPH

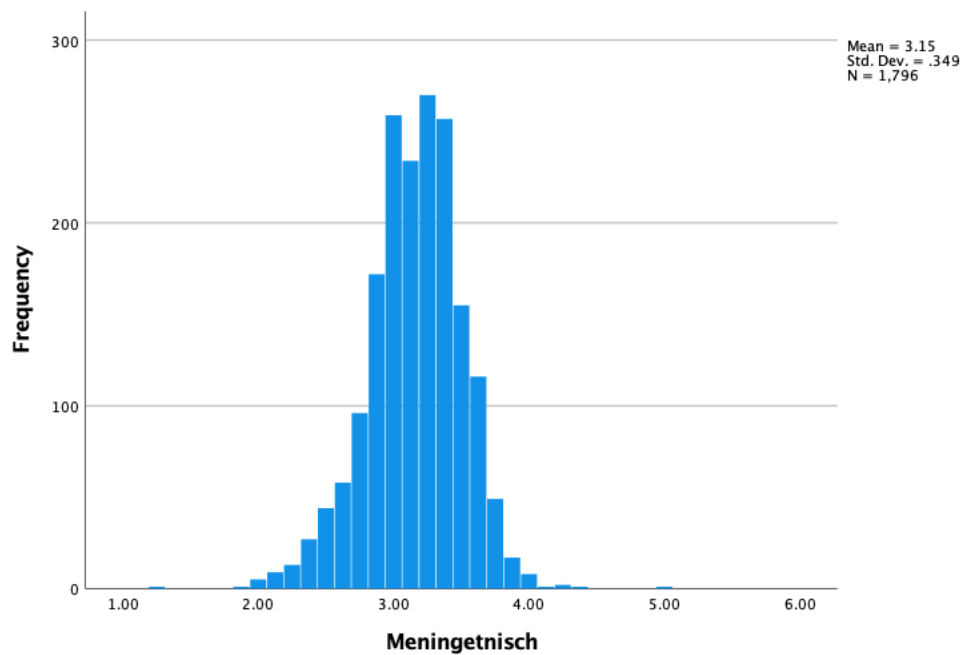
/HISTOGRAM=Meningetnisch.

Leeftijd

Op deze variabele zijn geen bewerkingen uitgevoerd.

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Meningetnisch	1796	1.25	5.00	3.1549	.34885
Valid N (listwise)	1796				

*Descriptieve statistieken leeftijd.

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=leeftijd
```

```
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

*Histogram leeftijd.

```
GRAPH
```

```
/HISTOGRAM=leeftijd.
```

Opleidingsniveau

Deze variabele is bewerkt dat een lagere score een lager opleidingsniveau betekent en de opties anders (7), (nog) geen onderwijs afgerond en volgt nog geen onderwijs (9) worden niet meegenomen in de analyse en zijn op system missing gezet.

*Hercoderen opleidingsniveau.

```
RECODE oplmet (7=SYSMIS) (8=SYSMIS) (9=SYSMIS) (1=1) (2=2) (3=3) (4=4)
```

```
(5=5) (6=6) INTO
```

```
opleidingsniveaunieuw.
```

oplmet Highest level of education with diploma

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 primary school	53	2.9	2.9	2.9
	2 vmbo (intermediate secondary education, US: junior high school)	414	22.4	22.4	25.3
	3 havo/vwo (higher secondary education/preparatory university education, US: senio	173	9.4	9.4	34.6
	4 mbo (intermediate vocational education, US: junior college)	462	25.0	25.0	59.6
	5 hbo (higher vocational education, US: college)	497	26.9	26.9	86.5
	6 wo (university)	214	11.6	11.6	98.1
	7 other	23	1.2	1.2	99.3
	8 Not (yet) completed any education	11	.6	.6	99.9
	9 Not yet started any education*	2	.1	.1	100.0
Total	1849	100.0	100.0		

Statistics

oplmet Highest level of educat

N	Valid	1849
	Missing	0
Mean		3.94
Median		4.00
Std. Deviation		1.487
Minimum		1
Maximum		9

*Descriptieve statistieken en frequentietabel opleidingsniveau.

FREQUENCIES VARIABLES=oplmet

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN

/ORDER=ANALYSIS.

Bewerkte variabele

Statistics			opleidingsniveaunieuw			
opleidingsniveaunieuw			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
N	Valid	1796				
	Missing	0				
Mean		3.8641				
Median		4.0000				
Std. Deviation		1.41517				
Minimum		1.00				
Maximum		6.00				
	Valid		1.00	53	3.0	3.0
			2.00	413	23.0	25.9
			3.00	170	9.5	35.4
			4.00	458	25.5	60.9
			5.00	493	27.4	88.4
			6.00	209	11.6	100.0
			Total	1796	100.0	100.0

*Descriptieve statistieken en frequentietabel opleidingsniveau.

FREQUENCIES VARIABLES=opleidingsniveaunieuw

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN

/ORDER=ANALYSIS.

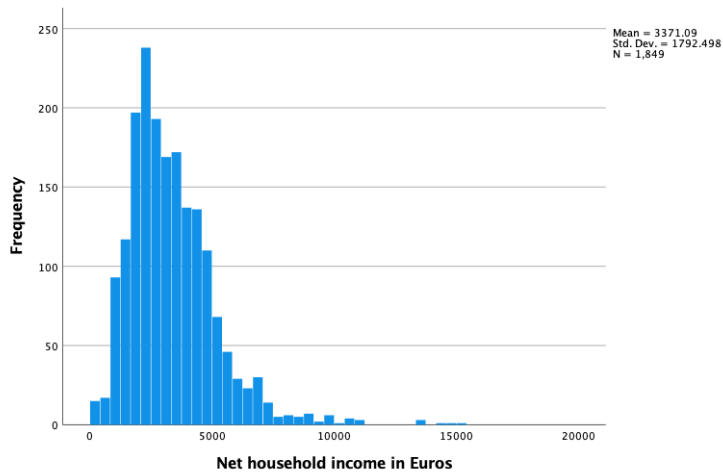
Netto-inkomen huishouden

De variabele netto-inkomen huishouden is gedeeld door 1000.

*Hercoderen netto-inkomen.

COMPUTE nettohuis = (nettohh_f / 1000)

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
nettohh_f Net household income in Euros	1849	0	15400	3371.09	1792.498
Valid N (listwise)	1849				

*Descriptieve statistieken netto-inkomen.

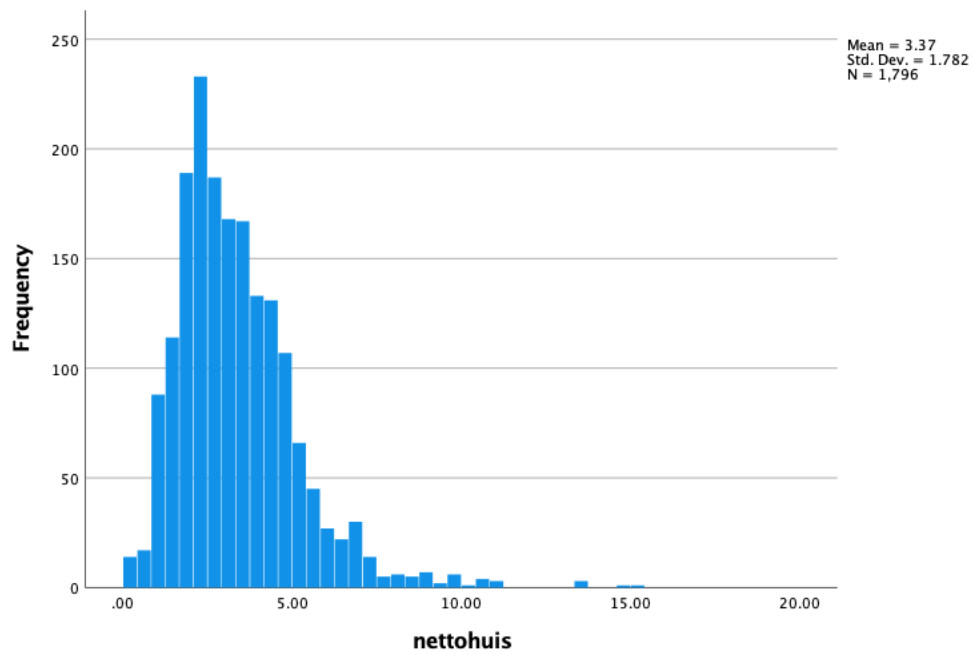
```
DESCRIPTIVES VARIABLES=nettohh_f
  /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

*Histogram netto-inkomen.

```
GRAPH
  /HISTOGRAM=nettohh_f.
```

Bewerkte variabele netto-inkomen

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
nettohuis	1796	.00	15.40	3.3729	1.78176
Valid N (listwise)	1796				

*Descriptieve statistieken netto-inkomen.

DESCRIPTIVES VARIABLES=nettohuis

/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.

*Histogram netto-inkomen.

GRAPH

/HISTOGRAM=nettohuis.

Bijlage 2: Bivariate- en multivariate analyses.

Bivariate statistieken

Om de correlaties te bereken is gebruik gemaakt van de Pearson correlatie.

*Correlaties wonen in buurt met etnische minderheden, leeftijd, netto-inkomen, mening etnische minderheden, vrienden met een buitenlandse afkomst en opleidingsniveau.

CORRELATIONS

```
/VARIABLES=leeftijd nettohuis sr20a019 Meningetnisch opleidingsniveaunieuw  
buitv
```

```
/PRINT=TWOTAIL NOSIG FULL
```

```
/MISSING=PAIRWISE.
```

Correlations

		leeftijd Age of the household member	nettohuis	sr20a019 What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	Meningetnisch	opleidingsniveaunieuw	buitv
leeftijd Age of the household member	Pearson Correlation	1	-.216**	-.188**	.068**	-.280**	-.054*
	Sig. (2-tailed)		<.001	<.001	.004	<.001	.023
	N	1796	1796	1796	1796	1796	1796
nettohuis	Pearson Correlation	-.216**	1	-.062**	.028	.282**	.043
	Sig. (2-tailed)	<.001		.008	.241	<.001	.071
	N	1796	1796	1796	1796	1796	1796
sr20a019 What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	Pearson Correlation	-.188**	-.062**	1	-.070**	-.036	.089**
	Sig. (2-tailed)	<.001	.008		.003	.131	<.001
	N	1796	1796	1796	1796	1796	1796
Meningetnisch	Pearson Correlation	.068**	.028	-.070**	1	.108**	.034
	Sig. (2-tailed)	.004	.241	.003		<.001	.148
	N	1796	1796	1796	1796	1796	1796
opleidingsniveaunieuw	Pearson Correlation	-.280**	.282**	-.036	.108**	1	.069**
	Sig. (2-tailed)	<.001	<.001	.131	<.001		.004
	N	1796	1796	1796	1796	1796	1796
buitv	Pearson Correlation	-.054*	.043	.089**	.034	.069**	1
	Sig. (2-tailed)	.023	.071	<.001	.148	.004	
	N	1796	1796	1796	1796	1796	1796

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Verder is er een t-toets voor twee groepen gebruikt om de verschillen in de groepen van mensen met Nederlandse vrienden te bekijken en vrienden met tenminste één of meer vrienden van buitenlandse afkomst.

*Gemiddelden vergelijken groepen.

DATASET ACTIVATE DataSet2.

T-TEST GROUPS=buitv(0 1)

/MISSING=ANALYSIS

/VARIABLES=leeftijd sr20a019 Meningetnisch nettohuis opleidingsniveaunieuw

/ES DISPLAY(TRUE)

/CRITERIA=CI(.95).

Group Statistics

	buitv	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
leeftijd Age of the household member	.00	1682	58.13	16.138	.394
	1.00	114	54.58	16.538	1.549
sr20a019 What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	.00	1682	1.90	1.620	.040
	1.00	114	2.51	2.027	.190
Meningetnisch	.00	1682	3.1518	.34540	.00842
	1.00	114	3.2007	.39515	.03701
nettohuis	.00	1682	3.3532	1.76228	.04297
	1.00	114	3.6642	2.03443	.19054
opleidingsniveaunieuw	.00	1682	3.8389	1.41323	.03446
	1.00	114	4.2368	1.39723	.13086

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
leeftijd Age of the household member	Equal variances assumed	.015	.904	2.270	1794	.023	3.551	1.564	.483	6.619
	Equal variances not assumed			2.222	128.021	.028	3.551	1.598	.389	6.713
sr20a019 What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	Equal variances assumed	17.570	<.001	-3.789	1794	<.001	-.604	.160	-.917	-.292
	Equal variances not assumed			-3.117	122.976	.002	-.604	.194	-.988	-.221
Meningetnisch	Equal variances assumed	3.731	.054	-1.449	1794	.148	-.04890	.03375	-.11510	.01729
	Equal variances not assumed			-1.288	124.984	.200	-.04890	.03796	-.12402	.02621
nettohuis	Equal variances assumed	3.345	.068	-1.805	1794	.071	-.31102	.17233	-.64901	.02698
	Equal variances not assumed			-1.592	124.764	.114	-.31102	.19533	-.69760	.07557
opleidingsniveaunieuw	Equal variances assumed	.014	.905	-2.912	1794	.004	-.39796	.13668	-.66602	-.12990
	Equal variances not assumed			-2.941	129.172	.004	-.39796	.13532	-.66570	-.13022

Regressie-analyse

*Logistische regressie model 1 en 3.

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES buitv

/METHOD=ENTER leeftijd nettohuis sr20a019 opleidingsniveaunieuw

/METHOD=ENTER Meningetnisch leeftijd nettohuis opleidingsniveaunieuw

sr20a019

/SAVE=COOK LEVER DFBETA RESID DEV

/CLASSPLOT

/PRINT=GOODFIT CI(95)

/CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5).

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	1796	100.0
	Missing Cases	0	.0
	Total	1796	100.0
Unselected Cases		0	.0
Total		1796	100.0

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
.00	0
1.00	1

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Classification Table^{a,b}

	Observed	Predicted		Percentage Correct	
		buitv .00	1.00		
Step 0	buitv	.00	1682	0	100.0
		1.00	114	0	.0
Overall Percentage					93.7

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is .500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	
Step 0	Constant	-2.692	.097	773.439	1	<.001	.068

Variables not in the Equation

	Variables	Score	df	Sig.
Step 0	Age of the household member	5.143	1	.023
	nettohuis	3.255	1	.071
	What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	14.255	1	<.001
	opleidingsniveaunieuw	8.447	1	.004
Overall Statistics		25.340	4	<.001

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	23.921	4	<.001
	Block	23.921	4	<.001
	Model	23.921	4	<.001

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	825.308 ^a	.013	.035

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than .001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	16.756	8	.033

Contingency Table for Hosmer and Lemeshow Test

		buitv = .00		buitv = 1.00		Total
		Observed	Expected	Observed	Expected	
Step 1	1	175	174.818	5	5.182	180
	2	166	173.386	14	6.614	180
	3	172	172.085	8	7.915	180
	4	177	171.166	3	8.834	180
	5	172	170.157	8	9.843	180
	6	171	169.135	9	10.865	180
	7	170	167.961	10	12.039	180
	8	169	166.500	11	13.500	180
	9	158	164.062	22	15.938	180
	10	152	152.730	24	23.270	176

Classification Table^a

	Observed	Predicted		Percentage Correct	
		.00	1.00		
Step 1	buitv	.00	1682	0	100.0
		1.00	114	0	.0
Overall Percentage					93.7

a. The cut value is .500

Variables in the Equation

Step 1 ^a		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
	Age of the household member	-.003	.006	.287	1	.592	.997	.984	1.009
	nettohuis	.060	.052	1.308	1	.253	1.061	.958	1.176
	What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	.191	.052	13.508	1	<.001	1.211	1.093	1.341
	opleidingsniveaunieuw	.185	.076	5.886	1	.015	1.204	1.036	1.398
	Constant	-3.879	.603	41.372	1	<.001	.021		

a. Variable(s) entered on step 1: Age of the household member, nettohuis, What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are, opleidingsniveaunieuw.

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	2.134	1	.144
	Block	2.134	1	.144
	Model	26.055	5	<.001

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	823.174 ^a	.014	.038

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than .001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	2.254	8	.972

Contingency Table for Hosmer and Lemeshow Test

		buitv = .00		buitv = 1.00		Total
		Observed	Expected	Observed	Expected	
Step 1	1	174	175.018	6	4.982	180
	2	172	173.547	8	6.453	180
	3	171	172.306	9	7.694	180
	4	174	171.267	6	8.733	180
	5	171	170.234	9	9.766	180
	6	171	169.204	9	10.796	180
	7	168	168.002	12	11.998	180
	8	167	166.406	13	13.594	180
	9	163	163.826	17	16.174	180
	10	151	152.191	25	23.809	176

Classification Table^a

		Predicted			
		buitv		Percentage Correct	
		.00	1.00		
Step 1	buitv	.00	1682	0	100.0
		1.00	114	0	.0
Overall Percentage					93.7

a. The cut value is .500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Age of the household member	-.004	.006	.433	1	.510	.996	.984	1.008
	nettohuis	.059	.052	1.274	1	.259	1.061	.958	1.174
	What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	.197	.052	14.081	1	<.001	1.217	1.098	1.349
	opleidingsniveaunieuw	.170	.077	4.848	1	.028	1.185	1.019	1.378
	Meningetnisch	.417	.288	2.106	1	.147	1.518	.864	2.668
	Constant	-5.106	1.046	23.831	1	<.001	.006		

a. Variable(s) entered on step 1: Age of the household member, nettohuis, What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are, opleidingsniveaunieuw, Meningetnisch.

Lineaire regressie model 2

*Lineaire regressie model 2.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COLLIN TOL

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Meningetnisch

/METHOD=ENTER leeftijd nettohuis sr20a019 opleidingsniveau

/SCATTERPLOT=(*ZPRED ,Meningetnisch)

/RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID)

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Meningetnisch

/METHOD=ENTER opleidingsniveau leeftijd nettohuis sr20a019.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.156 ^a	.024	.022	.34494

a. Predictors: (Constant), sr20a019 What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are, opleidingsniveaunieuw, nettohuis, leeftijd Age of the household member

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	5.345	4	1.336	11.231	<.001 ^b
	Residual	213.100	1791	.119		
	Total	218.446	1795			

a. Dependent Variable: Meningetnisch

b. Predictors: (Constant), sr20a019 What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are, opleidingsniveaunieuw, nettohuis, leeftijd Age of the household member

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2.920	.050		57.961	.000
	opleidingsniveaunieuw	.032	.006	.131	5.240	<.001
	leeftijd Age of the household member	.002	.001	.098	3.903	<.001
	nettohuis	.002	.005	.009	.363	.716
	sr20a019 What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	-.010	.005	-.047	-1.953	.051

a. Dependent Variable: Meningetnisch

Bijlage 3 assumpties en outliers

Multicollineariteit

Om te bekijken of er een te grote samenhang is tussen de variabelen wordt er gekeken naar multicollineariteit, dit wordt gedaan op basis van Variance Inflation Factors (VIF scores). Deze zijn aangegeven in tabel 4. De vuistregel voor VIF scores is dat deze niet hoger dan 4 mag zijn. Zoals in tabel 4 te zien is, is er geen sprake van variabelen die te erg met elkaar samenhangen. Alle VIF scores zitten zelfs onder de 2.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COLLIN TOL

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT buitv

/METHOD=ENTER leeftijd nettohuis sr20a019 opleidingsniveaunieuw

Meningetnisch.

Coefficients^a

Model		Collinearity Statistics	
		Tolerance	VIF
1	leeftijd Age of the household member	.851	1.174
	nettohuis	.893	1.120
	sr20a019 What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	.947	1.056
	opleidingsniveaunieuw	.853	1.173
	Meningetnisch	.976	1.025

a. Dependent Variable: buitv

Assumpties lineaire regressie model 2

*Lineaire regressie model 2.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COLLIN TOL

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Meningetnisch

/METHOD=ENTER leeftijd nettohuis sr20a019 opleidingsniveau

/SCATTERPLOT=(*ZPRED ,Meningetnisch)

/RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID)

Er zijn vier assumpties waar lineaire regressie aan moet voldoen. Deze vier assumpties zijn: aselecte steekproef, homoscedasticiteit, normale verdeling van de residuen en lineariteit

- Normaliteit conditionele verdeling afhankelijke variabele

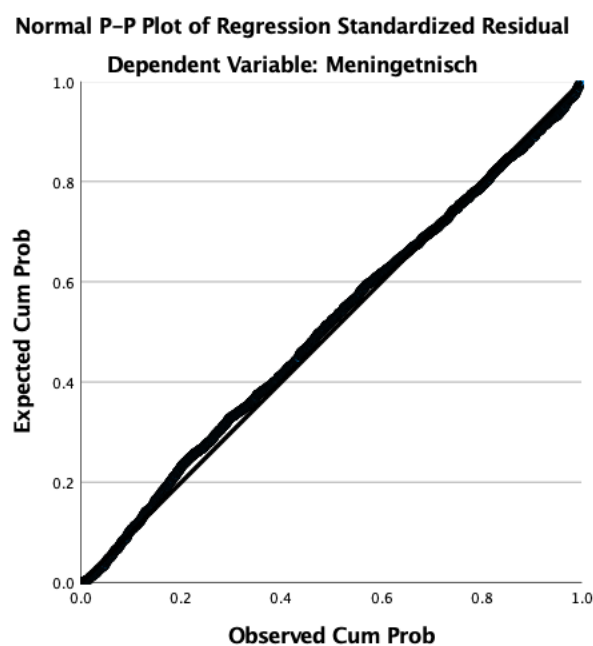
In het P-P plot is te zien dat de punten de lijn redelijk goed lijken te volgen, er wordt alleen in het begin afgeweken van de lijn. Deze assumptie wordt dus nauwelijks geschonden.

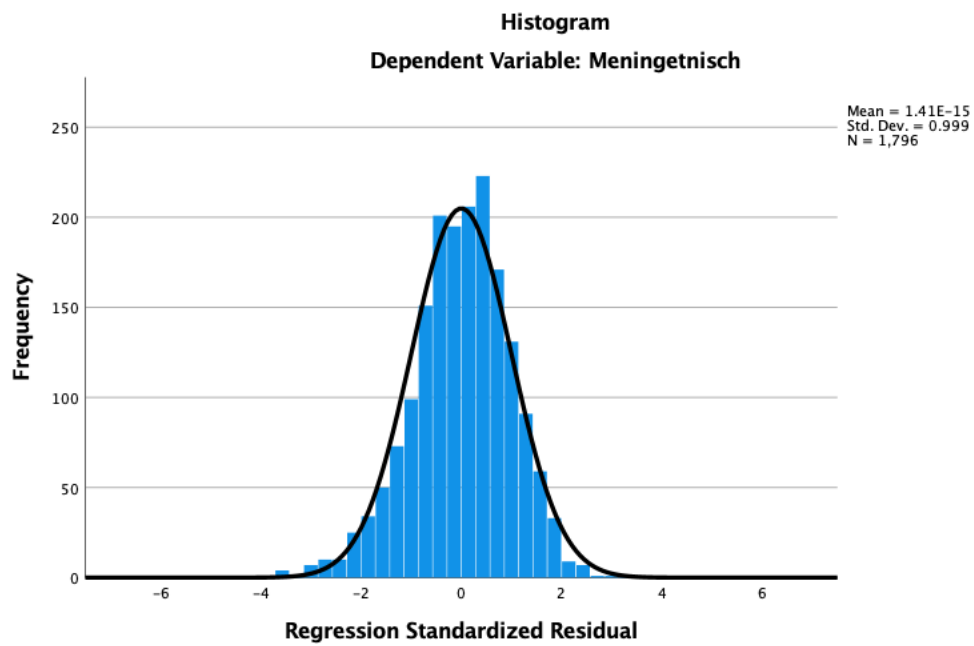
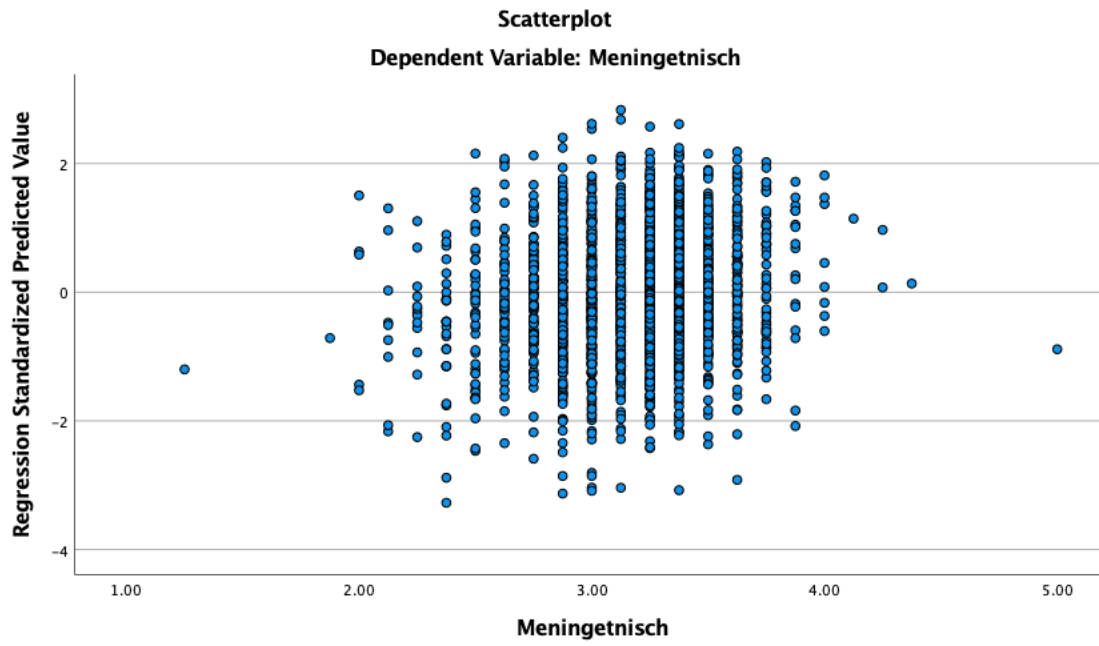
- Homoscedasticiteit

Om homoscedasticiteit te beoordelen moet er gekeken worden naar het spreidingsdiagram. Hierin moet te zien zijn dat de puntenwolk gelijk aan elkaar verdeeld is in het spreidingsdiagram. Er is te zien dat de puntenwolk niet helemaal gelijk is en deze assumptie wordt dus licht geschonden.

- Lineariteit

Om lineariteit te beoordelen moet er gekeken worden of de punten allemaal even ver van de nullijn verwijderd zijn. Deze assumptie wordt licht geschonden, zeker in het begin is te zien dat er niet helemaal voldaan wordt aan de assumptie van lineariteit.

Outliers

Verder is er nog gekeken naar outliers. Hiervoor is zowel naar DFBETA scores gekeken en naar leverage. Voor de DFBETA mochten de scores niet hoger zijn dan 0,05. Hier was op 1 case na geen sprake van.

Voor leverage mochten de cases niet hoger zijn dan 0,0033917. Voor leverage waren er 270 cases te vinden die hoger scoorden dan de grenswaarde van 0,0033917. Deze cases zijn verwijderd en vervolgens is de analyse opnieuw gedaan, samen met het verwijderen van de ene case die te hoog scoorden op de DFBETA.

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES buitv

/METHOD=ENTER leeftijd nettohuis sr20a019 opleidingsniveaunieuw

/METHOD=ENTER Meningetnisch leeftijd nettohuis opleidingsniveaunieuw
sr20a019

/SAVE=COOK LEVER DFBETA RESID DEV

/CLASSPLOT

/PRINT=GOODFIT CI(95)

/CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5).

Dit zijn de resultaten van de nieuwe analyse zonder de invloedrijke punten.

Model 1:

		Variables in the Equation						95% C.I. for EXP(B)	
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
Step 1 ^a	Age of the household member	.004	.008	.206	1	.650	1.004	.987	1.021
	nettohuis	.033	.089	.141	1	.707	1.034	.869	1.230
	What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	.197	.091	4.738	1	.029	1.218	1.020	1.455
	opleidingsniveaunieuw	.218	.094	5.335	1	.021	1.244	1.034	1.496
	Constant	-4.373	.819	28.488	1	<.001	.013		

a. Variable(s) entered on step 1: Age of the household member, nettohuis, What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are, opleidingsniveaunieuw.

Model 3:

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
							Lower	Upper
Step 1 ^a								
Age of the household member	.003	.008	.118	1	.731	1.003	.986	1.020
nettohuis	.033	.089	.142	1	.706	1.034	.869	1.230
What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are	.197	.091	4.718	1	.030	1.218	1.019	1.455
opleidingsniveaunieuw	.208	.095	4.791	1	.029	1.231	1.022	1.483
Meningetnisch	.313	.336	.870	1	.351	1.368	.708	2.643
Constant	-5.275	1.275	17.113	1	<.001	.005		

a. Variable(s) entered on step 1: Age of the household member, nettohuis, What do you estimate, what percentage of the residents of your neighborhood are, opleidingsniveaunieuw, Meningetnisch.

Als dit wordt vergeleken met de analyses van model 1 en 3 met de invloedrijke punten is op te merken dat er slechts een klein verschil bestaat tussen de coëfficiënten als de invloedrijke punten niet worden meegenomen, ook is er nog steeds geen sprake van significante effecten en op basis hiervan is besloten om de analyse met invloedrijke punten te behouden.

Bijlage 4 Gebruik AI-software

Voor mijn bachelorwerkstuk heb ik af en toe gebruik gemaakt van AI software. Ik heb gebruik gemaakt van AI software om inspiratie op te doen voor een titel, maar uiteindelijk heb ik deze niet gebruikt. Daarnaast heb ik af en toe vragen gesteld hoe ik bepaalde dingen het beste kon doen in SPSS (zoals het samenvoegen van een filter). Verder heb ik mijn inleiding gestuurd om te kijken of hier nog iets aan verbeterd kon worden, maar uiteindelijk heb ik ook niks gedaan met de tips die de AI-software mij heeft gegeven.

Ik ben bezig geweest met het waarborgen van mijn academische integriteit door niet naar AI-software te grijpen om mechanismen uit te leggen. Ik heb AI-software enkel en alleen gebruikt voor praktische zaken (zoals commands in SPSS). Ik heb niet gevraagd om bijvoorbeeld mechanismen van mijn theoretisch kader uit te leggen, hiervoor heb ik me alleen maar op wetenschappelijke literatuur beroepen.

Het gebruik van AI-software heeft weinig invloed gehad op mijn leerproces omdat ik dit niet gebruik hebt voor iets waar ik beter mijn eigen sociologische verbeeldingskracht voor kon gebruiken. Wellicht had ik met de SPSS vragen terug kunnen kijken op slides van statistiek, maar ik heb niet het gevoel dat ik mijn cognitieve taken heb gedelegeerd aan AI.